



TOURNELY  
THEOLOGIA  
MORALI

BX2260

T6

c.1

109991

241



1080044145

CONTINUATIO  
PRAELECTIONUM  
THEOLOGICARUM  
HONORATI  
TOURNELY,

Sive Tractatus  
DE UNIVERSA  
THEOLOGIA MORALI  
TOMI SEXTI

PARS PRIMA

Continens Tractatum de Pénitentia

Collegit & digestus PETRUS COLLET, Presbyter Congregationis  
Missionis, Sacre Theologie Doctor & Professor



VENETIIS, 109957

Apud NICOLAUM PEZZANA.

M DCC L V.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

1972

# PRÆFATIO.

N prodeunt tandem, Dilectissimi sacrae Theologiae Candidati, Praelectiones nostræ de Penitentiâ: Opus expeditum diu, quodque ut votis vestris non omnino impar efficerem, nulli pene laboris ac studiorum modo pepercit. Ut tamen fatear quod res est, vereor plurimum, ne quem admodum multo ex semine infelix iolium sterileisque avenas plerunque capit delusus agricola: sic & eo tantum reciderint conatus mei, ut Literariam Rempublicam sub nimia hujusmodi Operum mole fatigentem iam dudum, abortivo ieu opprimetur.

Ea nimur, nisi male auguror, Scriptoris coiuncta conditio effedebet, ut si minus plenos successus sponeat sibi, ac faleam aliquos speret. Vicius ego praeconcepta tractandi argumenti difficultate: territus etiam mutuis Theologorum criminationibus, quorum aliis alii rigidiore disciplinam, laxiore alii largis fauibus in hac potissimum materie objectant; id de me unum primo a limine conjecti, futurum scilicet, ut iis naufragus accederem, qui idem fulcantes mare, in eos nunc, nunc in istos scopulos miserè impegerent.

Erant hac protœcto, que fluctuantem ad minus & incertum a novo conamine deterrent. Oblitissim porro tum justi obsequii lex cerebro & enixe imminens; tum & experta non semel Lectoris benignitas; tum & spes nonnulla indulgentiae alius, ab iis præsternit, qui me ad illud laboris genus cogegerat magis quam invitavere.

Ut ut erit: (habent enim sua fata Libelli, que nec peritores Astronomi certo prædicere, nec livor vel amor multum in tempus subvertere valeant:) quain in præviis Tractatibus tenui methodum, hanc e vestigio fecerunt in præsentis. Dialectica formans, que gravibus viris fastidium patrit, servavi, quia Candidatis semper, quandoque etiam junioribus Magistris utilem. Ubique theoria, que sola parum prodest, proxim quæ ad omnia utilis est, coniuxi. Nullam et questionibus, quæ ad dogma, vel liberas scola disputationes spicant, si cujusque hæc momenti foret, prætermisi. Dissertationes, quibus gravius quedam Historica capita enculeantur, patim inieci; quod in aliis quidem quæ haec tenus meo, nisi portus alieno nomine prodierint, Voluminibus præfliteram, sed non ita distincie. Sententiam de unoquoque conscientiæ casu, meam, qualiscumque hæc esse potest, paulo forte auditor, sed & obsequientior protul. Hæsi quidem nonnulli in materia contritionis; sed pacis studi barendum duxi; fieri que fortassis, ut mature ponderiter quæ ultro ciroque concessi, non hæreant ali vel doctiores, vel paullo audientes. Demum in id, pro more mihi in hujusmodi Operibus sacro, torus incubui, ut neminem sincerum Catholicum petulantem impeterem. Quin & quempiam, cui non unum stigma inrtere fiesbat, ne suo quidem nomine, sed nec apertis, qui hominem redderent, coloribus expessi.

Vix tamen dissimulare possum, nihil mihi, tot & tam varia de dogmaticis questionibus extribentis, ad dolorem acerbius contigisse; quam quod illa tanti momenti Capita, in Concertationibus publicis, vel omnino prætermitti, vel ad meras arguta coiunctam Metaphysice leges, ab annis plus minus quindecim, diffici conspicio; ita ut qui grave aliquod,

BX2260

7.6



## P R A E F A T I O .

iv

Ien Scriptura, seu Patris eiusdem argumentum proponeretur, is vel eret  
diti, contempti scilicet, vel Monachi nomine ferat. Quasi nimurum hi  
soli Academicos Gradus perite & triumphantur decurrant, qui argutis  
quibusdam, partim ex impio Baylio, partim & proprio penitentis tur-  
gidi, sacra Religionis Mysteria ad unam rationis normam metiri &  
appendere videntur.

Hanc equidem novi studii methodum & breviorem esse, & multo fa-  
ciliorem, non illubens confiteor. Objecis semel multam partem Scri-  
ptura & Patribus, quorum profunda lectio mors plurimum & tempo-  
ris exigit, eo quis thesim suam celerius instruit & preparat, quo ra-  
tionis magis surit, & secundus neminem mediator, evanidis subtilita-  
tibus mente pacit & opplet cerebrum.

Sed heu! ne errate animis, Dilectissimi; non ea tricarum via Petavii,  
Thomassini, Bollueti, aliquique quotquot hactenus prodierant, seu vindices  
Religionis, seu vera Theologie Principes, immorale sibi nonen pege-  
runt. Philofophicus, quicumque hedemus emperemus, subtilitates conge-  
rat junior Candidatus, quamdui his unis adeo inhærebit, ut Traditionis  
pene ignarus appareat, heretici Metaphysici, vel Metaphysice deliranti,  
laureolam fortasse obtinebit; at Theologi famam & nomen a falso ne-  
mine promoverebitis. Mirumque si, ut olim Hieronymus, quia Ciceroni  
addictior, ab Angelis dure vapulavit; sic & ipse, quia Aristoteles Dia-  
lectic studiosior, a Deo, qui Majestatis scrutatorum opprimit gloria  
isa, percilli non mereatur. Sane quam amari prodeant fructus & natura-  
li Mysteriorum indagatione multiplex lapsus retro, nostrisque etiam tem-  
poribus, comprobavit experimentum. Utinam alieno faletem percul-  
fiant, quibus accidem contigit sapere suo.

Neque haec tamen sic intellecta velim, ut omnem rationis vel Philo-  
phiz usum a Scholis Christianis extorrem esse contendam. Utilis dubio  
procur Philosophia, que mentem facit rectam, ingenium acutum, artem  
tradit disputandi. Sophistas propriis armis recudit & debellat, quin &  
multiplici doctrina moveret, delectat, & quandoque animos rapit. Hinc,  
quod perlege expertus sum, vix sperare et futurum ut in Theologis  
profperre sucedat, qui Philofophicus non incubuerit sedulo. At id per-  
opto, & enixa precor, ut in studiis nostris sui sint, tum Scriptura, tum  
& Traditioni porissima partes: ne ex corum ordine sumus, qui, ut lo-  
quitur Melchior Canis (a) usque adeo argumentatione dulcis addixerim  
se ut sive disputerem, sive scribant, Scripturam sacram, Sanctorum Patrum  
Libros ne legisse quidem videantur. Non sint oculis nostris Theologi, qui  
nihil aliud sint quam Sophista (b), vanarumque argumentationum molito-  
res. Itaque, & id unum intendimus, hoc quidem opinantium genus palliatu-  
& medio (sic enim totum improbable & impium) qui, si minus animo, at ta-  
ctis & agendi ratione, opinantur aptiores Theologos ex argumenta esse, que ex-  
ratione, quam ea, que ex autoritate ducantur. (c) Hec nobis votorum sum-  
ma: sit & hac nobis duri laboris merces; nec tam nobis quam Ecclesia  
qua ut a verbo Dei tam Scripto, quam tradito descendit, sic & iudicem  
armis contra profanas cuiuscumque zwi novitatem vindicari debet.

(a) De Loci Theol. Lib. 9. p. 409. (b) Canis ibid. p. 414. (c) idem ibid. 411.

## I N D E X .

### CAPITUM ET ARTICULORUM.

#### PARS PRIMA. De Poenitentia ut virtute,

#### CAPUT PRIMUM. De natura Poenitentia,

Pag. 1

Conclusio I. Vox Poenitentia non importat solam consilii mutationem, seu nova  
vitae propositum, sed detestacionem peccati commissi, & congruum ipsius expiatione, 2

Conclusio II. Habitus Poenitentia est virtus proprie dicta, 4

Conclusio III. Poenitentia est virtus specialis, 7

Conclusio IV. Poenitentia, prout in praesenti statu spectatur, est virtus  
quoad actum & quoad habitum supernaturalis, 14

Caput II. De causa efficiente & finali Poenitentia, 15

Conclusio I. Causa efficientis Poenitentia primaria est Deus. Causa vero dif-  
positive concurrentes sunt prius adulutorum actus, 15

Conclusio II. Causa finalis Poenitentia remota est offensa Dei ut congrue delenda:  
proxima vero est actus quilibet, quo mediente eadem offensa deleri possit, ibid.

Caput III. De obiecto materiali Poenitentia, 16

Conclusio I. Peccatum actuale quocumque sit; habituale item, quia & jam  
dimisum, est Poenitentia materia, ibid.

Conclusio II. Est etiam origine peccatum suo modo materia virtutis Poenitentia, ib.

Conclusio III. Imperfectiones, prout a peccato distinguuntur, non sunt pro-  
xima virtutis Poenitentia materia: possunt esse remota, 17

Caput IV. De Poenitentia subiecta, ibid.

Conclusio I. Poenitentia, nec quoad actum, nec quoad habitum spectata non remanet in viatoribus  
mortali peccato infelix, ib.

Conclusio III. Poenitentia quoad habitum spectata, sicut in bonis Angelis  
viatoribus, in Protoparentibus ante peccatum, in B. Virgine ante mortem, 20

Conclusio IV. Manet etiam in Beatis Poenitentia quoad habitum, 21

Conclusio V. Non sicut in Clirito Poenitentia secundum nominis significa-  
tionem: sicut vero quod efficaciam rei, 22

Caput V. De afflictionibus Poenitentia, 22

Conclusio I. Poenitentia, nec dignitate, nec natura, prima est virtutum, ib.

Conclusio II. Multiplex est Poenitentia principium, ibid.

Conclusio III. Actus Poenitentia formaliter, qui scilicet ex proprio virtu-  
tis Poenitentia motivo elicatur, non est absolute & pro omni cau necessarius  
ad salutem, 23

DISSERTATIO HISTORICA De Poenitentia Samsoni, Heli, & Salomonis, ibid.

§. I. De Samfone, ibid.

Conclusio. Samson, Poenitentia & morte fortiter ac fidei opposita, prioris  
vita maculas deficit, 24

§. II. De Heli, 26

Conclusio. Nihil habet Scriptura quod Heli Poenitentiam satis adstruit:

habet Traditio quid ei vehementer adversetur, ibid.

§. III. De Salomone, 29

Conclusio. Incerta est Poenitentia, incerta proinde falsus Salomonis, ibid.

PARS SECUNDA. De Poenitentia ut Sacramento,

Caput I. De existentia Sacramenti Poenitentia, 35

Articulus I. Recensetur heretici Poenitentia Sacramentum expunxerint, ibid.

Articulus II. Vivificant singulis Dogmatis Catholicis partes, 46

Conclusio I. Datur in Ecclesia remedium exterius, quo remittuntur peccata  
post Baptismum commissa, ibid.

Tome VI.

a

CON-

- CONCLUSIO II.** Remedium illud quo peccata dimittuntur, seu Poenitentia; verum est nova legis Sacramentum, 50  
**CONCLUSIO III.** Poenitentia Sacramentum, nec in Baptismo Baptismive memoria, nec in Evangelii predicatione, nec in ministerio proplus exteriori constituit, 59  
**CAPUT II.** De officia & effectibus Sacramenti Poenitentiae, 70  
**ARTICULUS I.** *An quodcumque peccatum per Ecclesie claves remitti posse;* ibid.  
**CONCLUSIO.** Nullum est quantumvis grave crimen quod per Ecclesie claves dimitti non possit, 71  
**ARTICULUS II.** *An morale unum sine alio dimitti posse;* 94  
**CONCLUSIO.** Non potest per Poenitentiam peccatum unum mortale sine alio remitti, 95  
**ARTICULUS III.** *An Poenitentia peccata vere dimittat, solumve dimissa declarat;* 96  
**CONCLUSIO.** Absolutio Sacramentalis, non tantum declarat remissam esse peccata, sed ea vere & proprie coram Deo dimittit, 97  
**ARTICULUS IV.** *An Poenitentia ut culpam, si & pena reatus tollat;* 108  
**CONCLUSIO.** Quoties per Poenitentiam tollitur reatus culpa, tollitur & reatus pena aeterna; at non tollitur tempus, sed superius manet reatus pena temporalis, ib.  
**ARTICULUS V.** *An Poenitentia ita tollat peccatum, ut numquam reviviscat;* 117  
**CONCLUSIO I.** Peccata scemel per Poenitentiam vel altera dimissa, non redeunt simpliciter vel absolute, 118  
**CONCLUSIO II.** Peccata etiam deleta per posteriora reviviscent secundum quid & virtualiter, 122  
**ARTICULUS VI.** *An Poenitentia merita per peccatum mortificata redintegret;* 124  
**CONCLUSIO.** Merita per peccatum mortificata redeunte per Poenitentiam formalem aut virtualem gratia secundum se tota reviviscent, ibid.  
**CAPUT III.** De materia Poenitentiae, 133  
**ARTICULUS I.** De materia remota Poenitentiae, ibid.  
**CONCLUSIO.** Peccatum Originale non est materia Sacramenti Poenitentiae, 134  
**CONCLUSIO II.** Peccatum auctale Baptismum consequens, est remota Poenitentia materia, mortale quidem, necessaria, quamvis directe remissum non est; veniale autem, & mortale jam directe remissum, libera & sufficiens, ibid.  
*Solvuntur variae quaque circa remissionem peccati venialis;* 137  
**ARTICULUS II.** De materia proxima Poenitentiae, 153  
**CONCLUSIO I.** Nec terres aut fides Lutheri sensu, nec mortificatio aut vivificatio Calviniana, partes sunt intrinsecus Poenitentiae, 153  
**CONCLUSIO II.** Manus impositio non est proxima Sacramenti Poenitentiae materia, 153  
**CONCLUSIO III.** Tres Poenitentia actus, contrito nimis, confessio & satisfactio, sunt proxima Poenitentiae materia, seu partes materiales ex quibus intrinsecus componuntur Sacramentum Poenitentiae, ibid.  
**CONCLUSIO IV.** Satisfactio in actu exercito pars est integrans, non essentia Sacramenti Poenitentiae, 165  
**CAPUT IV.** De Attritione, 163  
**ARTICULUS I.** *De Contritione generalium sumptus;* ibid.  
**SECTIO I.** De natura Contritionis, 166  
**SECTIO II.** De affectionibus Contritionis, 167  
*§. I.* *An contritus debet esse vera;* 164  
**CONCLUSIO.** Contritus, ut delectat peccata, vera esse debet, ibid.  
*§. II.* *An Contritus debet esse interior;* 168  
**CONCLUSIO.** Contritus interior esse debet, ibid.  
*§. III.* *An contritus supernaturalis esse debet;* 169  
**CONCLUSIO.** Contritus, prout ad justificationem intra vel extra Sacramentum disponit, debet esse supernaturalis, tunc ratione principii, tum ratione motivi, 170  
*§. IV.* *An Contritus summa esse debet;* 170  
**CONCLUSIO I.** Opinanda quidem est contritionis intensio quoad gradus, non tamen est absolute necessaria, 173

- CONCLUSIO II.** Ad Contritionem requiriatur dolor appetitivae summissus, quo Poenitentia dolet & detestatur peccatum, super omnia detectabilia que peccatum non sunt, 176  
**CONCLUSIO III.** Neque etiam necessarium est ut Contritio sit summa extensis, 178  
**CONCLUSIO IV.** Augenda est pro vario peccatorum gradu Contritio, 181  
*§. V.* *An Contritus debet esse universali;* ibid.  
**CONCLUSIO I.** Contritio in omnia profusa lethala, nullo excepto, ferri debet, 182  
*§. VI.* *An & quale deinceps non percedi propositum includere debet Contritio;* 183  
**CONCLUSIO I.** Fide certum est ad contritionem requiri propositum non pecandi de cetero, lethalar videlicet, ibid.  
**CONCLUSIO II.** Per se & mortaliter loquendo necessarium est formale deinceps non peccandi propositum: haud tamen de essentia contritionis, 184  
**SECTIO III.** *De necessitate & precepto contritionis;* 187  
**CONCLUSIO I.** Contritio lapsi per se & regulariter necessaria est, tum necessitate praecipi, seu naturalis, seu divinis, seu Ecclesiasticis; tum & necessitate mediis, 188  
**CONCLUSIO II.** Praeceptum contritionis per se salem aliquando obligat: aliquando per accidens, 193  
**CONCLUSIO III.** Urget etiam contritionis aliquis praecipuum, quando menti occurrit peccatum prout est offensa Dei, ibid.  
**CONCLUSIO IV.** Quisquis studiosus est salutis suae, eam in futurum sententiam sequi praecipe & allis consilere debet, quia contritionis praecipuum urgere caeleri, statim ut actus ejus exerci potest, ibid.  
**SECTIO IV.** *De merito Contritionis;* 200  
**CONCLUSIO.** Contritio causa est remissionis peccatorum, eamque meretur, non quidem simpliciter & de condigno, sed de congruo, ibid.  
**ARTICULUS II.** *De Contritione perfida;* 201  
**SECTIO I.** *Opinione varia de ratione Contritionis specie constitutiva;* ibid.  
**SECTIO II.** *An Contritio perfida semper iustificet ante Sacramentum;* 204  
**CONCLUSIO.** Contritio perfida non tantum in casu necessitatibus, sed semper hominem Deo reconciliat, antequam Sacramentum actu percipiat, 205  
**SECTIO III.** *An perfida Contritio ad Poenitentia Sacramentum necessaria sit;* 215  
**CONCLUSIO.** Contritio perfida non est conditio ad Sacramentum Poenitentiae necessario praerequisite, ibid.  
**SECTIO IV.** *An & quale Sacramenti votum ad perfidiam contritionem requiratur;* 217  
**CONCLUSIO.** Votum Sacramenti Poenitentiae ad perfectam contritionem requiritur, 218  
**ATTICULUS III.** De Attritione, 219  
**SECTIO I.** *Utrum attrito ex gehenna & panarum metu bona sit & honesta;* 220  
**CONCLUSIO I.** Actus timoris sine caritate saltem initiali proprio dicta elicetus, neque supernaturalis est, neque sine peccato elicetur, juxta Januenium, Quenellum & utriusque discipulos, 221  
**CONCLUSIO II.** Attritio ex solo gehennae metu concepta, id est attritio qua Poenitentia praeceps dolet de peccatis commissis, & admittendis abstinere proponit, ad vitandam, quam timet, damnationem aeternam, bona est & utilis, 225  
**SECTIO II.** *An attritio sola sufficit in Sacramento Poenitentiae;* 225  
**PUNCTUM I.** *An definitio Tridentinum attritionem solam sufficere cum Sacramento;* 254  
**CONCLUSIO.** Tridentinum nullibi definit Attributum sufficere in Sacramento Poenitentiae, ibid.  
**PUNCTUM II.** *An aliunde vera sit opinio qua dicitur attritionem sufficere in Sacramento;* 267  
**CONCLUSIO.** Nulla firma ratione probatur attritionem solam sufficere in Sacramento Poenitentiae, ibid.  
**PUNCTUM III.** *An supposita probabilitate opinionis, qua attritionem servilem sufficere docet, eadem opinio sit practice ruta;* 278  
**CONCLUSIO.** Opinio que attritionis pars sufficientiam docet, vel co-rejicienda est, quod in praxi tutu non sit, 279  
 PVN<sub>E</sub>

|  |   |     |
|--|---|-----|
| PUNCTUM IV.  | Confessaria & precedentibus.  | 283 |
| CONCLUSIO.   | Ad iustificationem in Sacramento requiratur aliquid ultra motivi timoris, ib. |     |
| PUNCTUM V.   | Quid tandem ultra motuum timoris regulas attritio, 284                        |     |
| Opinio eorum qui solo sp̄ci amore contenti sunt, 287   |   |     |
| Momenta contraria, 288   |   |     |
| Opinio eorum qui initialē caritatem super omnia exigunt, 289   |   |     |
| Momenta contraria, 299   |   |     |
| Opinio eorum qui sola simplicis benevolentia amore contenti sunt, 313  |   |     |
| Momenta contraria, 314   |   |     |
| Opinio eorum qui aliquam Dei caritatem, non tamē super omnia exigunt, 315  |   |     |
| Opinio eorum qui inflatum, non tamē alium proprie dictum caritatis exigunt, 317  |   |     |
| Salvatoris difficultates quadam prædictæ, 319  |   |     |
| CAPUT V. De confessione, 331   |   |     |
| ARTICULUS I. De nomine & essentia confessio, ibid.   |   |     |
| ARTICULUS II. An & quo jure praetitia sit confessio, 332   |   |     |
| SECTIO I. De divino confessio praepcepto, 333  |   |     |
| CONCLUSIO I. Necesitas Confessio sacramentalis efficacitatē probat ex Scriptura, 335   |   |     |
| CONCLUSIO II. Confessio sius & necessitas antiqua & constanti Ecclesiæ Traditione nititur, 339   |   |     |
| E primo faculo, 340  |   |     |
| E secundo faculo, ibid.  |   |     |
| E tertio faculo, 342   |   |     |
| E quarto faculo, 344   |   |     |
| E quinto faculo, 346   |   |     |
| E sexto faculo, 348  |   |     |
| E septimo faculo, 350  |   |     |
| E octavo faculo, 352   |   |     |
| E nono faculo, 354   |   |     |
| E decimo faculo, 359   |   |     |
| E undecimo faculo, 360   |   |     |
| E duodecimo faculo, 362  |   |     |
| Solvuntur obiec̄tiones, 367  |   |     |
| SECTIO II. De Praecepto Ecclesiastico Confessio, 388   |   |     |
| Q. 1. Quis sit proprius Lateranensis Concilii Sacerdos, 392  |   |     |
| CONCLUSIO. Proprius, de quo Concilium Lateranense, Sacerdos est Parochus, salvo tamen R. Pontificis & Episcoporum iure, 394  |   |     |
| Solvuntur obiec̄tiones, 397  |   |     |
| Q. 2. Solvuntur dubia ab initio proposita, 405   |   |     |
| ARTICULUS III. De materia Confessio, 410   |   |     |
| ARTICULUS IV. De conditionibus Confessio, ibid.  |   |     |
| SECTIO I. De confessio veritate, 413   |   |     |
| CONCLUSIO. Mendacium in materia confessio committit, quandoque lethale est, & tunc confessio, vel portio Sacramentum irritat: quandoque veniale tantum, & tunc non obedit valori Sacramenti, ibid. |   |     |
| SECTIO II. De frequentia confessio, 416  |   |     |
| Regula I. Frequens confessio generaliter loquendo, laudanda est, ne dum redarguenda, 417   |   |     |
| Regula II. Frequens confessio iis, etiam utiliter fudetur quin & præsipitur, qui ne dum videt sufficientem a peccato averos, & a peccandi occasione se lejunt, 418                                 |   |     |
| SECTIO III. De confessio integrata, 419  |   |     |
| Q. 1. De examine confessio præmitenda, ibid.   |   |     |
| CONCLUSIO I. Præsumit Confessio examen ea cura & sollicitudine instituendum est, quam exigit res magni momenti, ibid.  |   |     |
| Q. 2. An & qua in confessio requiratur integras, 421   |   |     |
| CONCLUSIO I. Ad legitimam confessio requiritur integritas formalis, non autem materialis, ibid.  |   |     |

## CAPITUM ET ARTICULORUM.

ix

|  |  |
|--|--|
| CONCLUSIO II.  | Ut confessio sit formaliter integra, debet exprimi numerus & species peccatorum, necnon & circumstantia speciem moraliter & mortaliter mutantes, 422   |
| CONCLUSIO III.   | Ad integratatem confessio necessum etiam est ut exprimantur circumstantie peccatum intra eamdem speciem notabiliter aggravantes, 424   |
| CONCLUSIO IV.  | Ad confessio integratam necessum est ut peccata dubia, quatenus dubia aperiantur: seu dubitet quis de actus substantia, videlicet an fecerit, necne: seu dubitet de gravitate peccati, pura num mortale sit, an veniale: seu dubem dubitet iamne hoc sit confessio, non, 426 |
| Q. 3. De causa a confessio integrata certe excusat, 427  |  |
| CONCLUSIO I.   | Oblivio inculpata a confessio integrata excusat. Idem est de ignorantia invincibili, 428   |
| CONCLUSIO II.  | Excusat etiam ab integratate confessio impotestia, vel actualis, vel imminentis, seu ex parte penitentis, seu ex parte Confessarii, 429  |
| CONCLUSIO III.   | Excusat etiam ab integratate confessio aqua & probabilitate formido damni gravis, seu spiritualis, seu temporalis, inde provenienti vel Confessario, vel pignori, vel alii tertio, 431   |
| Q. 4. De causa ab integrata excusat, 432   |  |
| CONCLUSIO I.   | Non excusat a confessio integrata frequens populi concursus in die follementi: licet ex integra priorum penitentium confessio futurum sit ut multi facrmentis & indulgentia felio annexa privandi sit, ibid.   |
| CONCLUSIO II.  | Necessaria complicitas apud eolum Confessarii infama non excusat ab integratate confessio, 433   |
| Q. 5. An absolvit post moribundum, qui vel nullatenus, vel integrè non confitetur, 435   |  |
| CONCLUSIO I.   | Potest & debet absolvit moribundus, qui vel quidam tantum peccata, vel nulla in specie confiteri valens; aut in genere eolum declarare potest, aut falso, praeteneat vel absente ministro, quidam probet Penitentia signa in ordine ad absolutionem, ibid.                   |
| CONCLUSIO II.  | Debet etiam absolvit moribundus, qui Christianam professio Religionem, eti⁹ nulla ante vel post Sacerdotis adventum, exhibuerit signa contritionis, 437  |
| CONCLUSIO III.   | Neque etiam redarguere ausim, si quis moribundum in Catholica Religionis inventum conditionate absolvit, eti⁹ nulla per se vel per testes dederit Penitentia signa, modo nec impenitentia apparet, nec in flagranti delicto fuerit deprehensus, 438                          |
| Diffinitio Severi Ecclesie disciplina circa negatam vel concessam certis processariis tam fuisse quam inservit absolutionem, 439 |  |
| CONCLUSIO I.   | Nec Orientis, nec maiorum Occidentis Ecclesia, ut Romana, Carthaginensis, Hispania lapidis gravioribus qui Penitentia sancti essent, vel fangi inter se, absolucionem in exitu denegarunt. Severior tamē quibusdam in locis viguit disciplina, ibid.                         |
| CONCLUSIO II.  | Nulla certa ratione probatur negatam olim generaliter fuisse abolutionem Penitentibus, qui eam tantum in extremo morbo sincere petierunt. Scilicet vero viguit haec disciplina, nec diu admodum, nec ubique, 440   |
| SECTIO IV.   | An confessio necessaria facienda sit cum voce, iuxta & presenti, ibid.   |
| Q. 1. An confessio vocis omnino fuisse debet, ibid.  |  |
| CONCLUSIO I.   | Non est absolute necessarium ut confessio fiat vox, 441  |
| CONCLUSIO II.  | Graviter peccat, idoneo invalide constitutus, qui extra casum physicus vel moralis impotestia, scripto aut nubibus, non autem vox constitut, 442   |
| Q. 2. An confessio absentia Sacerdotis fieri possit per litteras aut intermissionem, 443   |  |
| CONCLUSIO I.   | Specata rei nature ad minimam dubia est validitas confessio, per litteras facta ableni, & in absentia absolventi, ibid.  |
| CONCLUSIO II.  | Eisti supponatur valissima aliquando datum in literis absolutio nem: constat eam non valere post Decretum Clementis, ubique illud exceptum fuerit, 447   |

I N D E X

|   |       |
|---|-------|
| <b>ARTICULUS V.</b> De subiecto confessionis,   |       |
| Differatio historica de peccatis olim publicis confessionis obnoxii,  | 493   |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Peccantibus publicis subiacuerunt non pauca, quæ nulquam vi Ecclesiastica legis subiacuerant confessionis publica: unde non semper Penitentia publica comes fuit confessio publica,     | ibid. |
| <b>CONCLUSIO II.</b> Aliquando, non quidem ad nutum Penitentis, sed ex prudentia ministris confilio peccata inter occulta quazdam feligebantur, quæ Penitens publice aperiret,                              | 492   |
| <b>CAPUT VI.</b> De satisfactione,  | 493   |
| <b>ARTICULUS I.</b> De satisfactione,   | 496   |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Remissa culpa manet persæpe debitum luenda penitentia temporalis in vindictam ejusdem culpæ,  | 499   |
| <b>CONCLUSIO II.</b> Poena temporalis, quæ post recuperatum Dei amicitiam luendam superest, reatus bonis operibus regredi aliquando potest,   | 501   |
| <b>CONCLUSIO III.</b> Opera quibus: iusti debitam peccatis penam redimunt, vera & condigna satisfactione dici possunt, non est tamen hoc rigorosa & ad apices iustitia,                                     | 502   |
| <b>CONCLUSIO IV.</b> Valer & prodebet satisfactione, seu lubenter acceptetur, seu sponte assumatur, seu imponatur a Sacerdote: utraque tamen certis eget conditionibus.                                     | 503   |
| <b>ARTICULUS II.</b> De conditionibus Satisfactionis,   | 508   |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Ad satisfactionem requirunt opus penale: ut nulla hinc subitorur difficultas in præci, cum omne virtus opus homini penitentia esse reputetur, ib.                                       |       |
| <b>CONCLUSIO II.</b> Opus in statu mortali peccati ex actualis gratia auxilio factum, satisfactorium est, non quidem de condigno, sed de congruo, saltem latius sumpto; non tamen eadem semper ratione,     | 511   |
| <b>ARTICULUS III.</b> De Satisfactione prout a Sacerdoti imponenda,   | 517   |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Sacerdos, per se loquendo, Penitentem quem absolvit satisfactionem injungere tenetur,   | ibid. |
| <b>CONCLUSIO II.</b> Sacerdos Penitentiam imponere debet præceptive, non autem ut libere solvit & de confilio implendant,   | 519   |
| <b>CONCLUSIO III.</b> Sacerdos, per se loquendo, parem criminai Penitentiam injungere debet, idque sub gravi; prudenter tamen & omnibus maturè perpenitus,  | 521   |
| <b>CONCLUSIO IV.</b> Potest ministris opera aliunde præcepta in satisfactionem injungere; ut & orationem pro aliis seu vivis seu defunctis. Generatim tamen opera alias indebita Penitentibus imponi debet, | 520   |
| <b>CONCLUSIO V.</b> Necesse non est ex natura rei & Christi institutione, ut Sacerdos Penitentiam ante absolutionem adimpleri curat. Potest tamen saltem ex parte id exigere plurimis in cassibus,          | 523   |
| <b>CONCLUSIO VI.</b> Potest Confessor interna & externa opera injungere Penitenti,  | 520   |
| <b>CONCLUSIO VII.</b> Status est ut Confessorius Penitentiam determinet, tum quo ad materiam, tum quodam tempus,  | 522   |
| <b>CONCLUSIO VIII.</b> Potest satisfactione imponi ante vel statim post absolutionem,   | ibid. |
| <i>Canones Penitentiales</i> ,  |       |
| <i>Circa I. Præceptum</i> ,   | 523   |
| <i>Circa II. Præceptum</i> ,  | ibid. |
| <i>Circa III. Præceptum</i> ,   | ibid. |
| <i>Circa IV. Præceptum</i> ,  | 524   |
| <i>Circa V. Præceptum</i> ,   | ibid. |
| <i>Circa VI. Præceptum</i> ,  | 525   |
| <i>Circa VII. Præceptum</i> ,   | 526   |
| <i>Circa VIII. Præceptum</i> ,  | ibid. |
| <i>Circa IX. Præceptum</i> ,  | ibid. |
| <i>Circa X. Præceptum</i> ,   | ibid. |
| <b>ARTICULUS IV.</b> De satisfactione ex parte Penitentis,  | 527   |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Penitens satisfactionem tum mere penale, tum & medicinalem acceptare tenetur, modo æquitatem & rationem congruam,   | ibid. |

CON-

CAPITULORUM ET ARTICULORUM.

xi

|  |       |
|--|-------|
| <b>CONCLUSIO II.</b> Tenetur Penitens sub mortali gravem pro gravibus impositam Penitentiam adimplere,   | 548   |
| <b>CONCLUSIO III.</b> Tenetur Penitens Penitentiam exequi tempore per Confessarium præstitutu, si quod determinatum fuerit: sive autem quam primum moraliter poterit,  | 550   |
| <b>CONCLUSIO IV.</b> Non potest Penitentia satisfactionem sibi injunctam, nutu propria in aliquid etiam melius commutare,  | ibid. |
| <b>ARTICULUS V.</b> De effidibus Satisfactionis,   | 557   |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Satisfactione sacramentalis poena temporalis ex opere operato remittit: maiorem aut minorem, sive pro gradu operis, sive & pro satisfactionis dispositione,  | 558   |
| <b>CONCLUSIO II.</b> Probabile est satisfactionem in actu exercito non conferre non tam gratiam ex opere operato,  | 559   |
| Differatio historica de disciplina vestris Ecclesiæ circa Penitentiam,   | 560   |
| <b>ARTICULUS I.</b> De institutione, progressu & cessatione Penitentis sollemnis,  | 561   |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Penitentia ab initio Ecclesiæ usque ad Montani hæresim, id est ad an. circiter 175. brevior fuit & clementius indicita,  | ibid. |
| <b>CONCLUSIO II.</b> A Montani anno ad Novatianum usque id est ad an. circiter 250. levis ac brevis fuit Penitentia, si cum subsequenti avi ferocitate compararet,   | 562   |
| <b>CONCLUSIO II.</b> Post Novatianum schismæ gravior ac diutinior fuit Penitentia, quam prius, eaque certa temporis spacia præfixa sunt, variis in classibus evolventia: da: quod quidem in Orientali Ecclesiæ ante viguit, quam in Occidentali, | 563   |
| <b>CONCLUSIO IV.</b> In Ecclesiæ Orientali post quartum faculum, in Occidentali vero post septimum, multopler refriguit sollemnitas Penitentie disciplina, sive que in desuetudinem abierunt prædictæ Penitentium stationes,                     | 564   |
| <b>ARTICULUS II.</b> De ritu Penitentis sollemnis ex parte Penitentium,  | 566   |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Penitentis indui facio, & cincte conspergi capita, in Tempulum vel ad Templi portas prohibeam,   | ibid. |
| <b>CONCLUSIO II.</b> Quatuor erant sollemnis Penitentis gradus,  | 567   |
| §. I. De pœna,   | 568   |
| §. II. De auditio,   | 569   |
| §. III. De subfratione,  | 571   |
| §. IV. De confessione,   | 572   |
| <b>ARTICULUS III.</b> De ritu sollemnis Penitentis ex parte missarorum,  | ibid. |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Penitentia sollemnis a solo Episcopo imponebatur,  | ibid. |
| <b>CONCLUSIO II.</b> Penitentia sollemnis indici confluverat in capite jejuni.   | 573   |
| <b>CONCLUSIO III.</b> Præcipue ex parte Ministrorum ritus Penitentia erat manuum impositio, eaque triplex, & orationi multiplici conjuncta,  | 574   |
| <b>ARTICULUS IV.</b> De peccatis sollemnis Penitentis obnoxii,   | 575   |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Non omnia lethalia etiam publica Penitentia publice vel sollemni antiquitus subiacuerunt,  | 576   |
| <b>CONCLUSIO II.</b> Peccata graviora seu canonica, omnino secreta, moraliter loquendo, non videtur tali Penitentia publice subiacuisse, vi canonum &c.  | 591   |
| <b>ARTICULUS V.</b> De Personis Penitentia publice obnoxii,  | 602   |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Clericis majoribus publice reis numquam publica incubuit Penitentia sollemnis, saltem tota, nisi forte aliqui Diaconi,   | ibid. |
| <b>CONCLUSIO II.</b> Clerici minores a Penitentia sollemni immunes non erant, eaque confutatio usque ad septimum faculum perdurasse videtur,   | 608   |
| <b>ARTICULUS VI.</b> De unitate Penitentia publica,  | 609   |
| <b>CONCLUSIO I.</b> Peccantia publica numquam iterabatur; nisi forte quadam hæreseo,   | 610   |
| <b>CONCLUSIO II.</b> Sententia hæc posterior omnino tenenda est,   | 611   |
| <b>ARTICULUS VII.</b> De tempore absolutionis publice vel sollempniter Penitentibus casu,  | 618   |

F I N I S.

NOI

# NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padova

A Vendo veduto per la fede di Revisione , ed Approvazione del P. Fr. Paulo Tommaso Manuelli Inquisitor General del Santo Oficio di Venezia , nel Libro intitolato *Praelectionum Theologicarum Historati Tournely continuatio , sive Tractatus de Universa Theologia Morali Tomus VI. de Penitentia* , non v' esser cos' alcuno contra la Santa Fede Cattolica , e parimente per Attestato del Segretario nostro , niente contro Principi , e buoni costumi , concediamo Licenza a Niccolò Pezzana , che possi esser stampato , offervando gli ordini in materia di Stampe , e presentando le solite copie alle Pubbliche Librarie di Venezia , e di Padova .

Dat. li 13. Novembre 1754.

{ Z. Alvide Mocenigo 2º. Refor.

{ Marco Foscarini Cav. Proc. Refor.

Registrato in Libro a Carte 63. al Num. 465.

Giacomo Zuccato Segr.

Adi 23. Novembre 1754.

Registrato in Libro del Magistrato Eccelleniss. de' Signori Esecutori contro la Bestemmia .

Giov. Batt. Battisti Segr.



## TRACTATUS DE PENITENTIA.

**P**RSENTEM de Penitentia Tractatum eo animi cordisque pavore aggredimur , quo ruditus quipiam & inexpertus mare procellis famosum ingredi suscipiat . Faxis propitium Numen , ut si operosi curriculi metas obliquotantum & incerte transire appellimus , ab iis saltem secululis procul dimovet , qui triste fidei naufragium invehunt .

Dux erunt nostri hujus Tractatus partes : prior , eaque brevis , de Penitentia ut virtute ; posterior de eadem in ratione Sacramenti considerata disputabit .

### PARS PRIMA.

*De Penitentia ut virtute.*

Circa Penitentiam ut virtutem quinque nobis sunt expendenda , 1. que sit ejusdem essentia ; 2. qua causa ipsius seu efficiens seu finalis ; 3. qua materia ; 4. quale objectum ; 5. que affectiones .

### CAPUT PRIMUM.

*De natura Penitentiae.*

**Q**uod latini *Penitentiam* , hoc Graci *purgationem* dicunt : utriusque autem hujs vocabuli varia est apud varios originatio seu etymologia . Alii Penitentiam deducunt a pena vel *punitio* . Sic Isidorus Hispanensis Lib . Originum , & in exhortat. ad Penitentiam : *A punitione* , inquit , *Penitentia Tournely Theol. Moral. Tom. VI.* A nomen